

[Електронний ресурс] / Режим доступу до закону: <http://rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2775-15>
12. Закон України «Про Митний тариф України» від 05.04.2001 р. , № 2371-III [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2371%D0%B0-14>
13. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс] / Режим доступу: ukrstat.gov.ua

В статье рассмотрено влияние таможенного тарифа на импорт мяса и на его внутреннюю цену реализации до и после вступления Украины во Всемирную торговую организацию.

Ключевые слова: импорт, цена реализации, таможенный тариф, адвалорные ставки, говядина, свинина, мясо птицы, баранина, Всемирная торговая организация.

This article deals with the influence of the customs tariff on imports of meat and its domestic price before and after the implementation of Ukraine's accession to the World Trade Organization.

Key words: import, domestic price, customs tariff, ad valorem rates, beef, pork, poultry, lamb, the World Trade Organization.

Дата надходження до редакції: 29.04.2013
Рецензент: к.е.н., доцент Клецова Н.В.

УДК 336.7

МІЖНАРОДНИЙ ВАЛЮТНИЙ РИНОК FOREX ТА ВАЛЮТНІ ОПЕРАЦІЇ

А. С. Кравченко, к.е.н., Національний університет біоресурсів і природокористування України

Досліджено діяльність міжнародного валютного ринку Форекс

Ключові слова: Міжнародний валютний ринок Форекс, банк

Міжнародний валютний ринок Форекс - є одним із найважливіших фінансових ринків світу, на якому визначається валютний курс грошової одиниці, як індикатора стабільності економіки країни.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Питання банків та міжнародного валютного ринку вивчали: С.Г. Арбузов, Ю.В. Колобов, В.І. Міщенко, С.В. Науменкова, М.О. Солодкий. Проте на практиці ці питання потребують подальшого дослідження.

Мета дослідження. Дослідити діяльність міжнародного валютного ринку Форекс та валютні операції.

Виклад основного матеріалу. FOREX (від англ. FOReign EXchange) – це міжнародний валютний ринок, що включає спектр операцій по купівлі-продажу іноземної валюти і наданню позик на конкретних умовах (сума, обмінний курс, період). FOREX як ринок вільно конвертованих валют в своєму нинішньому вигляді існує з 1971 р., коли була введена система плаваючих валютних курсів. Курси ВКВ визначаються під впливом попиту і пропозиції, проте держава продовжує грати досить активну роль в ринковому процесі. І хоча можна вважати, що валютний ринок існує вже тисячоліття – з моменту появи перших торгівців, народження FOREX як єдиної системи обміну одних валют на інші ознаменувало появу нового високоліквідного ринку з величезним об'ємом щоденних операцій, які на сьогодні налічують 1–3 трлн. дол. за добу.

Основні риси ринку FOREX:

• FOREX функціонує цілодобово. Ця можливість забезпечена постійною присутністю на

ринку фінансових інститутів Азії, Європи і Америки;

- високі об'єми операцій, що досягають 1-3 трлн доларів в день. Величезні обороти означають можливість завжди знайти покупця або продавця валюти, тобто ринок є у високому ступені ліквідним;

- ринок завжди знаходиться в русі, оскільки на ньому присутня величезна кількість учасників, кожен з яких має свій інтерес;

- торгові операції не мають єдиного центру — FOREX є переважно позабіржовим ринком, тобто фізично його основний центр визначити неможливо. Операції здійснюються через глобальні інформаційні системи, учасники здійснюють операції за допомогою комп'ютерів і телефонів. Досить мати доступ в Інтернет — відповідно відкривається і доступ до торгів.

Всі ми так чи інакше є учасниками світового валютного ринку. І найчастіше ми є пасивними учасниками, оскільки наші заощадження в американських доларах і заробітна плата, прив'язані до долара США. Ті, хто замислюється про можливі втрати, почувши нові чутки про падіння долара, можуть перевести свої накопичення в євро. Хтось міг зробити складніші дії: щоб при ослабленні однієї валюти отримати компенсацію втрат на зростанні іншої валюти, він створить «валютний портфель», що включає декілька різних валют. Але можна піти ще далі і почати активні дії на валютному ринку, здійснюючи торгівлю фінансовими активами. Це не тільки дозволить не втрачати пасивно свої заощадження, але і забезпечить додатковий дохід до основного заробітку,

який іноді значно перевищує його. Такі люди називаються валютними трейдерами. Вони опановують цією професією, щоб заробляти саме на коливаннях курсів валют. І для них неважливо, росте або падає американський долар – будь-який напрям вони можуть використовувати для успішної торгівлі. Валютні трейдери використовують різні методи аналізу ринку для визначення можливого напрямку руху ціни. Визначивши його, вони прагнуть придбати валюту за нижчою ціною, щоб пізніше продати за вищою або, навпаки, спочатку продати валюту за вищою ціною, щоб пізніше купити її за нижчою.

Щоб почати діяльність на ринку FOREX, необхідно ознайомитися з тим, як він працює. Перш за все треба сказати, що на валютному ринку присутні різні типи учасників.

Основні учасники ринку:

- Центральні банки.
- Комерційні банки.
- Учасники валютних бірж.
- Інвестиційні фонди.
- Брокерські компанії.
- Фірми, що здійснюють зовнішньоторговельні операції.
- Приватні особи.

Кожен учасник зацікавлений в тому, щоб купити дешевше, а продати дорожче, але у кожного учасника є своя основна функція, яку він виконує на ринку. Для Центрального банку це проведення грошово-кредитної політики, тобто забезпечення сприятливого для країни валютного курсу. Вплив Центрального банку на зміну валютного курсу може бути дуже значним, в його розпорядженні є маса всіляких інструментів для забезпечення необхідного курсу національної валюти – це і проведення валютної інтервенції, зміна процентних ставок, норм резервування і т.д. Дії Центрального банку бурхливо сприймаються рештою учасників ринку і можуть привести до сильних змін.

Класифікація учасників ринку по критерію впливу на ціну:

•Маркет-мейкер (дослівно від англ. market maker — ринок, що робить) — організація, що надає ціни на покупку/продаж валюти і готова, у разі згоди на її умови другої сторони, зробити операцію. Маркет-мейкер фактично встановлює ринкові ціни.

•Рядовий учасник ринку (з англ. market-user — що користується ринком) — організація або приватна особа, що погоджується на запропоновані маркет-мейкером умови. По відношенню до маркет-мейкера він є пасивним учасником.

Класифікація по цілях роботи на ринку:

Трейдер — це особа, яка на свій страх і ризик приймає рішення щодо купівлі або продажу валюти. Приватні трейдери можуть здійснювати операції через дилінгові центри.

Брокер — особа або організація, яка за винагороду сприяє трейдерам у здійсненні задуманих ними операцій. У період електронних технологій брокер надає трейдерам послуги, пов'язані з постачанням ним даних про ціни, забезпеченням безперервної роботи спеціальних засобів зв'язку і чіткого і своєчасного виконання наказів трейдерів.

Необхідно відзначити, що будь-яка валюта з плаваючим курсом – це явно біржовий товар, при цьому сам по собі ринок FOREX – позабіржовий ринок. У нього немає єдиного майданчика для здійснення операцій, його учасники рознесені по всьому світу і здійснюють операції по комунікаційних каналах. Таким чином, торгується велика частина загального об'єму торгівлі, а менша частина є біржовою торгівлею на валютних біржах або в спеціальних відділеннях фондових або товарно-сировинних бірж. Оскільки учасники розкидані по всьому світу і вступають в торгівлю в різний час, у міру руху доби по земній кулі, має сенс виділити декілька територіально-тимчасових зон ведення торгівлі.

Таблиця 1

Регіон	Місто	Зимовий час		Літній час	
		Відкриття	Закриття	Відкриття	Закриття
Азія	Токіо	0:00	8:00	0:00	8:00
	Гонконг	1:00	9:00	1:00	9:00
	Сінгапур	1:00	9:00	1:00	9:00
Європа	Франкфурт	6:00	14:00	5:00	13:00
	Цюріх	6:00	14:00	5:00	13:00
	Париж	6:00	14:00	5:00	13:00
	Лондон	7:00	15:00	6:00	14:00
Америка	Нью-Йорк	13:00	21:00	12:00	20:00
	Чикаго	14:00	22:00	13:00	21:00

Джерело: складено за результатами дослідження

У таблиці відмічені основні регіони, в яких відбувається щоденна валютна торгівля. Час вказаний «по Грінвічу» (позначення – GMT; відлік часових зон і довготи на Землі ведеться від грінвічського (нульового) меридіана, що проходить через місто Грінвіч у Великобританії). Видно, що торгівля здійснюється цілодобово, плавно

перетікаючи з одного регіону в інший. При цьому сесії накладаються одна на одну, створюючи єдине інформаційне поле для здійснення операцій. Треба відзначити, що з перерахованих фінансових столиць найбільшим об'ємом відрізняється Європейський регіон. Коли лондонські банки і біржі починають активну торгівлю

валютою, об'єм їх операцій складає близько 30% всіх операцій протягом валютної доби. Здійснюючи цілодобову валютну торгівлю, ринок все-таки робить перерву у вихідні дні, суботу і неділю, коли банки і біржі не працюють, а також в святкові дні, коли відпочивають ті країни, в яких щось святкують. В цей час треба бути достатньо обережним при здійсненні операцій, оскільки учасників стає значно менше і велика вірогідність різкої короточасної зміни курсу унаслідок виконання одним або декількома крупними банками іншого регіону клієнтських заявок. Вище було сказано, що на FOREX торгівля ведеться цілодобово.

Валюти і котирування на ринку FOREX, як і на будь-якому ринку, де торгують біржовим товаром і де обертаються величезні гроші, є свої правила, і ось вони у вільному трактуванні:

- товар повинен бути таким, щоб на нього завжди був попит (на основні валюти він є завжди);
- розміри контрактів повинні бути стандартизованими (тобто кратні якійсь мінімальній величині, лоту - наприклад 1000 одиниць валюти);
- ціна повинна визначатися попитом і пропозицією (навіть Центральні банки регулюють ринок шляхом підвищення попиту або пропозиції);
- повинна бути встановлена мінімальна одиниця зміни ціни (вона називається «1 пункт»);
- умови контрактів повинні бути зрозумілими для всіх учасників.

Головними валютами, на частку яких припадає основний об'єм всіх операцій на ринку FOREX, сьогодні є:

1. долар США (USD);
2. євро (EUR);
3. японська єна (JPY);
4. швейцарський франк (CHF);
5. англійський фунт стерлінгів (GBP).

Вартість або курс валюти — це вартість однієї валюти вираженої в іншій валюті. Основними валютними парами є:

- EUR/USD — євро/долар (скільки доларів дають за 1 євро);
- GBP/USD — фунт/долар (скільки доларів дають за 1 фунт);
- USD/CHF — долар/швейцарський франк (скільки франків дають за 1 долар);
- USD/JPY — долар/єна (скільки єн дають за 1 долар).

Крос-курс — це курс однієї валюти по відношенню до іншої, коли долар не є в валютній парі. Наприклад: крос-курс EUR/JPY, EUR/CHF, GBP/JPY, EUR/GBP.

Базова і котирувана валюта. Здійснюючи операції купівлі/ продажу, трейдер указує лише одну валюту з пари. Операція купити/продати відноситься завжди до базової валюти. Базовою називається валюта, що стоїть в парі на першому місці (у чисельнику дробу). Валюта, що знахо-

диться в парі на другому місці, називається валютою котирування. Якщо базова валюта купується, то одночасно валюта котирування продається. Якщо базова валюта продається, то валюта котирування купується. Якщо трейдер, працюючи з парю EUR/USD, натискає кнопку терміналу «Купити», то він купує певну кількість базової валюти EUR, продаючи валюту котирування USD.

Котирування валюти — це ціна одиниці однієї валюти, виражена в одиницях іншої валюти, запропонована трейдеру в певний момент. Курс валюти — більшою мірою «економічне» поняття, котирування — «технічне».

Кредитне плече. Брокер надає приватним особам кредитне плече. У результаті трейдер має можливість оперувати сумами, що перевищують в сто разів його депозит. Це збільшує віддачу від власних засобів. Підвищення прибутку зв'язане з підвищеним ризиком. Кредитне плече носить цільовий характер і не може бути використано для потреб, не пов'язаних з валютними діями і здійсненням операцій за підтримки даного брокера. Принцип кредитного плеча може бути виражений через поняття «маржа» — необхідний відсоток від суми операції, який трейдер повинен розмістити на рахунку у брокера. Якщо кредитне плече складає 1:100, то з позицій маржі це означає 1%. Наприклад, для укладення обладнання на 50 000 доларів на рахунку досить мати не менше 1%, тобто 500 доларів. В результаті кредитування трейдера брокером виникає ефект кредитного плеча, який рівний ста: 500 доларів x 100 (кредитне плече) = 50 000 доларів (сума операції). Фактична сума коштів, що розміщуються трейдером на особовому рахунку відкритому у брокера, називаються страховим депозитом. Саме депозит служить заставою при наданні кредитного плеча. У випадку якщо збитки по операціях трейдера порівнюються з розміром страхового депозиту, операції автоматично припиняються. Трейдер не може втратити суму, більшу, ніж його страховий депозит. Також трейдер ніколи не може опинитися в боржниках у брокера, оскільки всі надані кредити повертаються і будь-які рухи по рахунку заморожуються, якщо збитки стають рівні депозиту. Управління кредитним плечем є важливою роботою трейдера.

Валютна позиція — наявність незавершеної арбітражної операції (нереалізованих зобов'язань), що виникає після здійснення операції її відкриття. Валютна позиція припиняє своє існування у момент її закриття. Невід'ємними параметрами валютної позиції є:

- валютна пара;
- сума операції (величина лота), тобто конкретна кількість валюти, з якою здійснена перша частина арбітражної операції (відкриття);
- ціна відкриття;
- поточний прибуток або поточний збиток.

Валютна позиція може бути:

- довга;
- коротка.

Довга позиція — це позиція, що виникла після здійснення операції покупки базової валюти. В цьому випадку говорять: «відкрита позиція на покупку». Логічною метою існування довгої позиції є підсумковий продаж базової валюти за вищою ціною. Учасників Ринку, які здійснюють покупки з метою продажу в майбутньому за вищою ціною, називають «биками». Вони працюють «на підвищення». Даний термін — «біки» — прийшов з Уолл-стріту. Аналогія пряма: бик піднімає ворога (ведмедя, ціну) рогами від низу до верху.

Коротка позиція — це позиція, що виникла після здійснення операції продажу базової валюти («відкрита позиція на продаж»). Метою існування короткої позиції є підсумкова покупка за нижчою ціною. Учасників, що працюють «на пониження», називають «ведмедями». Символічно ведмідь прибиває свого ворога (бика, ціну)

лапою зверху вниз. Прості принципи відкриття і закриття позиції:

• якщо при відкритті позиції трейдер проводив покупку, то при закритті необхідно провести продаж;

• якщо при відкритті позиції трейдер проводив продаж, то при закритті необхідно провести покупку.

Відправляючи заявку на здійснення операції, трейдер завжди вказує суму операції (лот). **Лот** — сума зобов'язань покупця і продавця один перед одним, що приймається ними на себе у момент здійснення операції. Лоти позначаються в долях від мільйона, що приймається за одиницю (з урахуванням кредитного плеча). Отже, лот 0,1 відповідає 100 000 (при плечі 1:100 необхідно мати 1000 на депозиті), лот 0,01 — 10 000 (мінімальний депозит — 100 доларів).

Ціни – BID та ASK. Частіше брокер пропонує трейдеру дві ціни одночасно:

- ціну купівлі — BID;
- ціну продажу — ASK.

Таблиця 2

Статус учасника ринку	BID	ASK
Брокер	Купує базову валюту	Продає базову валюту
Рядовий учасник	Продає базову валюту	Купує базову валюту

Джерело: складено за результатами дослідження

По курсу BID трейдером проводиться продаж базової валюти, по курсу ASK — купівля. Принцип нагадує котирування обмінного пункту в банці. Банк завжди прагне купити у вас дешевше (BID), а продати дорожче (ASK).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Дослідження показали істотний вплив

політичної діяльності центральних банків країн Єврозони на формування валютного курсу національної грошової одиниці на міжнародному валютному ринку. Подальші дослідження слід проводити, стосовно вирішення питання: політика Національного банку України, спрямована на забезпечення стійкості гривні.

Список використаної літератури:

1. Банківська енциклопедія / [Арбузов С. Г., Колобов Ю. В., Міщенко В. І., Науменкова С. В.]. — К. : Знання, 2011. — 504 с.
2. М. О. Солодкий. Біржовий ринок : навч. посіб. / М. О. Солодкий. — К. : Аграрна освіта, 2010. — 565 с.

Исследовано деятельность международного валютного рынка Форекс

Ключові слова: *Международный валютный рынок Форекс, банк*

It is investigational activity of the foreign exchange market Forex

Keywords: *Foreign exchange market Forex, bank*

Дата надходження до редакції: 30.04.2013

Рецензент: д.е.н., професор Борисова В.А.